

УДК 811.111'42

DOI: [https://doi.org/10.18524/2307–4604.2023.1\(50\).285555](https://doi.org/10.18524/2307–4604.2023.1(50).285555)

СЕМАНТИЧНА ГРУПА «СПОЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ» В АНГЛОМОВНІЙ ТА УКРАЇНОМОВНІЙ ФРАЗЕОЛОГІЧНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Колегаєва І. М.

доктор філологічних наук, професор,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
ORCID 0000–0002–5073–2184

Стаття присвячена вивченню певного фрагменту фразеологічної картини світу англомовного й україномовного етносів. Об'єктом вивчення обрано фразеологічні одиниці (ФО), що висвітлюють таку рису поведінки мовців, як споживання алкоголю. Вибірка складається із 47 англомовних і 45 україномовних ФО. Публікація висвітлює спільні і відмінні риси відповідного фрагменту етнокультурної картини світу двох неспоріднених етносів. Лінгвокогнітивний аспект виконаного аналізу уможливив виокремлення предметно-логічної схеми фразеологічних одиниць відповідної семантики. Перша схема, із числа тих, що вербалізується у нашій вибірці, є такою: АГЕНС СПОЖИВАЄ ЩОСЬ ЯКИМОСЬ ЧИНОМ. Вона найширше представлена у матеріалі. В ній експлікується компонент СПОЖИВАЄ ЩОСЬ — випиває алкогольні напої, який супроводжується негативним оцінним забарвленням (експліцитним в самій ФО чи імпліцитним в словниковій дефініції). Компонент ЯКИМОСЬ ЧИНОМ уточнюється переважно в тлумаченні відповідних ФО (частіше за все це акцентуація надлишкового споживання алкоголю). Компонент АГЕНС дуже скупо номінується у ФО, у разі його експлікації згадуються соматизми та одиниці вестильної лексики. Предметно-логічна схема АГЕНС СПОНУКАЄ ПАЦІЄНСА ВЖИТИ ЩОСЬ вербалізується у дуже вузькому діапазоні ФО, які позначають дію «напоїти когось». Предметно-логічна схема АГЕНС ПЕРЕБУВАЄ У ЯКОМУСЬ ПСИХОФІЗИЧНОМУ СТАНІ (внаслідок споживання ЧОГОСЬ) широко вживається у дослідженому матеріалі. Вона номінує фразеологічними виразами стан сп'яніння. При цьому вибірка продемонструвала актуалізацію контейнерної метафори OUT OF your head, scull для вербалізації зниження інтелектуального потенціалу агенса у стані сп'яніння. Фразеологізми експлікують також неадекватну фізичну поведінку агенса. Лінгвокультурологічний аспект виконаного дослідження виявив схожі і відмінні особливості практики споживання алкогольних напоїв представниками двох неспоріднених етносів: англійського й українського. Це уможливило ретроспективно хронологічний вимір вивчення певного фрагменту двох картин світу — англомовної й україномовної.
Ключові слова: лексична семантика, лінгвокогнітивістика, лінгвокультурологія, фразеологія, картина світу.

SEMANTIC GROUP “ALCOHOL CONSUMPTION” IN THE ENGLISH AND UKRAINIAN PHRASEOLOGICAL PICTURE OF THE WORLD

Kolegaeva I. M.

doctor of philological sciences, professor,
Odessa I. I. Mechnikov national university

The article is devoted to the study of a certain fragment of the phraseological picture of the world of English-speaking and Ukrainian-speaking ethnic groups. Phraseological units (PhU) nominating such a feature of the speakers' behavior as alcohol consumption were chosen as the object of study. The sample consists of 47 English and 45 Ukrainian PhUs. The publication highlights the common and distinctive features of the corresponding fragments of the ethnocultural picture of the world of two unrelated ethnic groups. The linguocognitive aspect of the performed analysis made it possible to distinguish the subject-logical schemes of phraseological units of the corresponding semantics. The first scheme, among those verbalized in our sample, is the following: AGENT CONSUMES SOMETHING IN SOME WAY. It is most widely presented in the material. It verbalizes the component CONSUMES SOMETHING as drinks alcoholic beverages, verbalization is accompanied by a negative evaluative coloring (explicit, in the PhU itself or implicit, in the dictionary definition). The component SOMEHOW is clarified mainly in the interpretation of the relevant PhU (most often it is an accentuation of excessive alcohol consumption). The AGENT component is very sparingly nominated in the PhU; in the case of its explication, somatisms and units of the vestile vocabulary are mentioned. The subject-logical scheme AGENT ENCOURAGES PATIENT TO TAKE SOMETHING is verbalized in a very narrow range of PhUs that denote the act of making someone drink. The subject-logical scheme THE AGENT IS IN SOME PSYCHO-PHYSICAL STATE (as a result of consuming SOMETHING) is widely used in the researched material. By means of phraseological expressions it conveys the state of intoxication. The sample demonstrated the actualization of the container metaphor OUT OF your head, scull to verbalize the reduction of the intellectual potential of the agent in a state of intoxication. Phraseologisms also explain the agent's inadequate physical behavior. The linguocultural aspect of the research revealed similar and different features of the practice of consuming alcoholic beverages by representatives of two unrelated ethnic groups: English and Ukrainian. This enabled a retrospective chronological dimension of the study of a certain fragment of two pictures of the world: the English and the Ukrainian ones.

Key words: lexical semantics, linguocognitive studies, linguocultural studies, phraseology, picture of the world.

Вступ. Фразеологічна картина світу являє собою потужну проекцію світобачення етносу з прадавніх часів до сьогодення. В образно перетвореній мовній формі, як комаха в бурштиновому камінчику, містить-

ся застиглий квант знань, уявлень, оцінок стосовно оточуючого світу і людини, її звичок, моделей поведінки, вірувань. Дослідження фразеологізмів уможливорює пізнання наївного, донаукового сприйняття людського оточення і життєдіяльності. Тут переважають уявлення про побут і повсякденну поведінку носіїв мови в давнину. Цікавим є співставлення цих уявлень і оцінок, що належать представникам двох неспоріднених етносів — англійського й українського. Варто згадати думку О. Колесника про те, що «універсалізм означає пошук кореляцій мовних та екстралінгвальних феноменів універсального плану й орієнтацію на варіативний характер буття і множинність створених знаковими способами реальностей» (Колесник, 2011: 7). Фразеологічні одиниці пропонують надзвичайно багатий матеріал дослідження, свого часу М. Кочерган підкреслював, що «одним із важливих завдань фразеології (як галузі лінгвістики. — *І. К.*) є дослідження національно-мовної своєрідності фразеології (як мовних одиниць. — *І. К.*), оскільки вона в кожній мові має неповторний план вираження і таким чином фіксує національний колорит мови» (Кочерган, 1999: 149).

Матеріал дослідження. В центрі уваги нашої публікації опиняються фразеологічні одиниці англійської й української мов. **Об’єктом** вивчення обрано фразеологічні одиниці (ФО), що висвітлюють таку рису поведінки мовців, як споживання алкоголю. Вибірка формувалась на основі фразеологічних словників англійської й української мов. Її обсяги виявились майже однаковими в обох мовах: 47 англійських і 45 українських ФО. **Предмет** дослідження — семантика виокремлених ФО, їх образна структура. У публікації ставимо за **мету** висвітлення спільних і відмінних рис відповідного фрагменту етнокультурної картини світу англійського й українського етносів.

Методи дослідження, використані в роботі, обіймають традиційні методи спостереження, узагальнення й опису матеріалу. Використовувався метод дефініційного аналізу. У публікації висвітлено результати проведеного лінгвокогнітивного і лінгвокультурологічного аналізу. Застосовувався також кількісний метод для надання більшої обґрунтованості та доказовості пропонованим спостереженням і узагальненням.

Результати та обговорення. Звернувшись до лінгвокогнітивного курсу вивчення матеріалу, ми виходили із постулату, що «когнітивна лінгвістика бачить мову як скарбницю (repository) світового знання, як структуроване зібрання значеннєвих категорій, які уможливають отримання нового досвіду і зберігання старого» (Geeraerts, 2003: 40).

До цього додамо тезу В. Левицького: «Значення мовних одиниць виводяться із концептуальних схем, що зафіксовані і діють у свідомості всіх носіїв цієї мови» (Левицький, 2004: 69). Предметно-логічна схема (в термінах Левицького це концептуальна схема), що вербалізується образними мовленнєвими одиницями — фразеологізмами, — може бути представлена такими узагальненими записами:

- (1) АГЕНС СПОЖИВАЄ ЩОСЬ ЯКИМОСЬ ЧИНОМ,
- (2) АГЕНС ПЕРЕБУВАЄ У ЯКОМУСЬ ПСИХОФІЗИЧНОМУ СТАНІ (внаслідок споживання ЧОГОСЬ),
- (3) АГЕНС СПОНУКАЄ ПАЦІЄНСА ВЖИТИ ЩОСЬ.

В усіх трьох схемах визначальним компонентом виступає ЩОСЬ. Це завжди алкогольний напій.

Звернувшись до аналізу вербальної експлікації цього компонента предметно-логічної схеми, бачимо несподівану ситуацію. Компонент ЩОСЬ — алкогольний напій — вербалізується дуже скупо: українська вибірка містить лише чотири, прямі або переносні, назви *горілка, чортове зілля, зелений/блакитний змій*. Водночас англомовна вибірка не містить жодної вербальної експлікації напою. Там семантика *споживання алкоголю* експлікується дієсловом *drink*, дієсловом широкої семантики *have* — *have a few* [drink enough alcohol to be slightly drunk], дієсловом *wet* — *wet your whistle* [have a drink] або впливає із загального змісту *drown your sorrows*.

Непрямим засобом експлікації компонента ЩОСЬ (алкоголь) слугують назви посуду, в якому знаходиться алкогольний напій, що його споживає АГЕНС. В англомовній вибірці таких одиниць дуже мало, це *bottle* — *hit/crack the bottle* і *cup* — *in your cups* [while drunk]. На противагу цьому українська вибірка налічує 14 номінацій посуду, в якому міститься споживаний алкоголь: *чарка* згадується у 9 ФО — *заглядати в чарку, перехилити по чарці, не розминутися із чаркою*. Іноді згадується деталь оздоблення чарки, т. зв. *марусин поясок* — *по марусин поясок* [до смужки на келиху, чарці, неповний], іноді деталь чарки — *дно* — *перехилити до дна*. Згадується також посуд, що містить алкоголь, це може бути пряма номінація *пляшка* — *припасти до пляшки, роздушити пляшку*, а може бути образно трансформована номінація *скляний бог* — *лизнути скляного бога* [напитися, бути п'яним].

Звернімося до експлікації фігури АГЕНСА такої дії, як споживання алкоголю. Одразу відзначимо, що обидві вибірки не містять жодної вербальної номінації компонента АГЕНС як *цілісної сутності*. Фі-

гура АГЕНСА (того, хто споживає алкоголь), або Паціенса (того, кого змушують споживати алкоголь), експлікується виключно через деталі, через соматизми, або через номінації вестильної лексики. Відповідна частка англомовної вибірки втричі менша за українську (пор.8 проти 26 ФО). При цьому вестильна лексика реєструється виключно в українській вибірці: туди потрапляє згадка про *комір* — *залити за комір* і *галстук* — *закладати за галстук*. Пояснення цього очевидно базується на метонімічній близькості цих деталей одягу із соматизмами *горло*, *гортань*: *пополоскати горло*, *пропустити крізь горло*, *промочити гортань*. Пор.: *закладати за галстук*, *залити за комір*. З такої ж причини (метонімічна близькість денотатів) вживаються соматизми *зуби*, *губа* — *пополоскати зуби*, *на всю губу* [пити дуже сильно].

Серед соматизмів частотною є лексична одиниця (ЛО) *голова* — *хміль ударив у голову*, *хміль бродить в голові*. Цікаво, що одна і та сама ознака сп'яніння — нетверда хода — фіксується у фразеології обох мов через два образних ФО: *take a Virginia fence* [walk crookedly because you are drunk], пор.: *плетти кренделі ногами* [іти нетвердою ногою, хитаючись, плутаючись ногами (про п'яного)]. Стан сп'яніння номінується через уточнення, якими є рухи ногами, в українській мові (*плетти кренделі*), а в англійській мові те ж саме явище образно номінується як створення огорожі із перехресним переплетінням дошок: [*A Virginia fence is a fence made of split rails or poles joined in a zigzag pattern with their ends crossing*].

Соматизми в англомовній вибірці зустрічаються втричі рідше за українську вибірку, відрізняється і їх набір. Співпадає тільки соматизм *head* : *голова*. Англомовні соматизми містять одиниці *elbow* — *bend/lift your elbow*, *face* — *off your face*, *scull* — *out of your scull* [very drunk], *chest* — *put hair on your chest* (of alcoholic drink) [revive your strength].

Найбільшу частку обох виборок (23 одиниці, або 51 % в англійській і 14 одиниць, або 30 % в українській) становлять ФО на позначення стану сп'яніння. Серед них англомовна підвибірка містить 5 фразеологізмів, які є усталеними порівняннями: *drunk as a lord / a skunk*; *full as a google*; *high as a kite*, *pissed as a newt / a fart*; *tight as a tick*. Семантика цих порівнянь за давня в історії розвитку мови і навряд чи зараз піддається поелементному дешифруванню. Всі ці фразеологізми, не залежно від лексичних одиниць, що входять в них, реалізують цілісну смислову парцелу — [дуже п'яний]. Українська вибірка містить лише одне усталене порівняння — *п'яний*, як *чпн*. Тлумачний словник пояс-

ное, що слово *chp* позначає затичку в діжці. Згорнутим порівнянням, що перетворилось на метафору, є ФО *ні рак, ні жаба* [дуже п'яний]. Тут доречно навести такий коментар О. Селіванової: «Негація в ономасіологічній структурі зворотів *ні пава, ні ворона; ні пес, ні баран* — разом із розділово-сурядним зв'язком компонентів формує в їх значеннях зміст середини між якимись характеристиками. Причому не є важливим, які компоненти пов'язані такими відношеннями» (Селіванова, 2012: 75).

Аналізуючи англословну підвибірку, звертаємо увагу на активне функціонування когнітивної метафори, а саме контейнерної метафори. Стан сп'яніння осмислюється як вихід назовні із певного контейнера (голови). Словникове тлумачення [very, extremely drunk] супроводжує такі статті як *out of your box / face / head / skull* і навіть таку ФО як *out of it*. Близьким за значенням є і контейнерна метафора з прийменником *off* — *off your face / your head*.

Варто зазначити, що україномовні ФО на позначення сп'яніння також використовують контейнерну метафору, яка трактує голову п'ятика як контейнер, що може наповнюватись станом сп'яніння, номінованого словом *хміль*, або спустошуватися від нього: *хміль б'є в голову, хміль бродить у голові, хміль вивітрився із голови*. Просторові метафори актуалізують образ сп'янілої людини як такої, що знаходиться *під* чимось: *під градусом, під хмільком, під чаркою*. Хміль у цих фразеологізмах втілюється у певного актанта: він може *розбирати, бити, вивірюватись, бродити, примушувати джмелів гудіти в голові*.

Англословні ФО аналізованої підгрупи іноді уяскравлюють зовнішні ознаки поведінки п'яної людини: *rolling drunk, under the table, tired and emotional*. Ступінь сп'яніння перевіряють за допомогою тесту: чи може людина пройти рівно, не відхиляючись, вздовж накресленої на підлозі рівної лінії. Про це свідчить фразеологізм *to walk the chalk*, який дефінується таким чином: [have your sobriety tested. A traditional method of ascertaining whether someone is sober enough or not].

Переважає більшість ФО експлікують надмірне вживання алкоголю і стан сильного сп'яніння, але є і такі, що позначають легке сп'яніння, стан напідпитку. В англословній вибірці це ФО *to have one too many, one over the eight* [slightly drunk]. Словник розтлумачує останню ідіому таким чином: вважається, що людина може випити вісім кухлів пива і не сп'яніти. Фразеологізм походить із армійського сленгу. Українські відповідники були б ФО *під хмільком* [у стані незначного сп'яніння] та *під чаркою* [напідпитку].

Третя предметно-логічна схема, яка може вербалізуватися досліджуваними фразеологізмами, це АГЕНС СПОНУКАЄ ПАЦІЄНСА ВЖИТИ ЩОСЬ. Інакше кажучи, хтось напуває когось алкогольними напоями. Вона не є поширеною в нашому матеріалі. Реєструємо тільки дві ідіоми, обидві в англомовній вибірці. Перша із них це *to slip smb a Mickey Finn* [to give smb a drugged or otherwise adulterated drink] напувати когось фальсифікованим алкоголем. Другий фразеологізм: *to drink smb under the table* [consume more alcohol than your drinking companion without becoming as drunk], тобто напувати когось до стану повного сп'яніння, а самому залишитись тверезим.

Окремий інтерес в нашому дослідженні являє оцінне забарвлення аналізованих фразеологізмів. У зв'язку із цим приєднаємось до позиції Г. Приходько, яка вважає «оцінювання різновидом пізнавальної діяльності людини, адже у гносеологічному плані будь-який пізнавальний акт виражає ставлення суб'єкта до об'єкта, тобто містить акт оцінки» (Приходько, 2013: 4). Дотичною до нашого дослідження є також теза В. Карабана стосовно того, що вивчення оцінності необхідно здійснювати з урахуванням такого її аспекта, як «моделі світів, котрі містяться у свідомості комунікантів» (Карабан, 1992: 65). Аксиологічний компонент семантики ФО наявний в обох вибірках: реєструємо його в 27 % англомовних і 34 % україномовних фразеологізмів. Всі вони пейоративні. Решта фразеологізмів є оцінно нейтральними. Меліоративно забарвлених ФО не зафіксовано. Порівнюючи англійську (12 ФО) і українську (16 ФО) підвибірки, звертаємо увагу на те, яким чином функціонує в них оцінний компонент семантики.

В англомовній підвибірці лише один із 12 оцінно забарвлених фразеологізмів має експліцитний маркер негативної оцінки: прикметник *bad* у порівняльному ступені *the worse for wear*. Його первинне значення *пошарпаний* [damaged by use or weather over time; battered and shabby], похідне значення [(of a person) feeling rather unwell, especially as a result of drinking too much alcohol]. Решта оцінно маркованих фразеологізмів імплікують пейоративну сему, яка виявляється в словникових дефініціях. Вона виражається указанням на сильне сп'яніння [*very drunk*, *extremely drunk*, *drinking heavily*], ступінь сп'яніння уточнюється через експлікацію особливостей поведінки людини в такому стані, наприклад, хитання при ходьбі *rolling drunk* [so drunk as to be *swaying or staggering*] або втрата свідомості *under the table* [drunk to the point of unconsciousness].

Українська підвибірка оцінних ФО у порівнянні із англійською демонструє більшу кількість експліцитно маркованих ФО. Ці фразеологізми вже в своєму складі містять пейоративно забарвлені ЛО, наприклад, *чортове зілля*, *зелений змій*, *до блакитного змія*, *хміль ударив у голову*. Решта аксіологічно забарвлених ФО містять імпліцитну сему негативної оцінки, яка виявляється в їхніх словникових дефініціях: [зловживати алкогольними напоями, *дуже* напиватись, *надмірно* пити спиртне, *постійно* пиячити]. В цій підвибірці також реєструємо негативне забарвлення фразеологізма, яке виявляється у дефініції через указання на несхвальні особливості поведінки пиятика, наприклад, *пропустити крізь горло* [витрачати гроші, майно на алкогольні напої], *з коугу спитися* [втратити людську гідність, опуститися], *напитися до самісіньких риз* [напитися до непритомності].

Узагальнюючи питання оцінності фразеологізмів, що входять до семантичної групи «споживання алкоголю», відмітимо, що близько третини із конститутентів групи марковані як пейоративно оцінні. Решта вибірки складається із оцінно нейтральних одиниць. Це свідчить, що культура споживання алкогольних напоїв в обох етносах є укоріненою і традиційною, засудження отримує перш за все надмірність такого споживання.

В межах нашого дослідження окремої уваги заслуговують ФО, що висвітлюють споживання алкоголю, зумовлене певними обрядовими діями. Таких фразеологізмів не дуже багато, але вони наявні у фразеологічних картинах світу обох етносів. Деякі із них віддзеркалюють однакові обряди. За нашими даними, такими є ФО: англійська *one for the road* [a final alcoholic drink before leaving for home] і українська *на коня* [пити за благополучну, щасливу дорогу]. Також в обох етнічних спільнотах прийнято святкувати народження і хрещення дитини із вживанням алкогольних напоїв. Ця традиція є вельми за давненою, такою, що відбилась навіть у культурологічній картині світу кожного з цих етносів. Англійська фразеологічна одиниця є такою *to wet the baby's head* [celebrate a baby's birth with a drink, usually an alcoholic one]. В українській мові є фразеологізм *полоскати повивач* [пити спиртне після хрестин]. Решта фразеологізмів, що відбивають традиції, обряди двох лінгвокультурних спільнот відрізняються між собою.

Багатовіковий статус Великої Британії як морської держави спричинив появу фразеологізмів, породжених практикою і звичаями мореплавців. Наша вибірка фіксує один із них: *the sun is over the yardarm*

[it is the time of the day when it is permissible to drink alcohol]. Далі словник пояснює, що фразеологізм походить із практики мореплавства: *коли сонце підіймалося вище за певну щоглу корабля (the yardarm), на-ставав час, коли дозволялось пити спиртне*. Словник стверджує, що йдеться про полудень.

Із традицій ірландської культури прийшов в англійську мову фразеологізм *to drown the shamrock* [to go drinking on St Patrick's day]. ЛО *shamrock* означає трилисник, національну емблему Ірландії, покровителем якої вважається Святий Патрік. У зв'язку із використанням фітоніма *shamrock* наведемо зауваження В. Манакіна стосовно того, що «національно-мовна специфіка назв рослин, як і інших важливих для національної культури найменувань та концептів, закарбована в народних приказках та інших різновидах фразеологізмів. Вони відображають найбільш сталі народні асоціації в плані культурних акцентів» (Манакін, 2012: 168).

Для традиційної практики вживання алкогольних напоїв серед представників англомовного етносу характерним є відвідування барів і пабів. Це зокрема відбивається у ФО *to prop up the bar* [to spend a considerable time drinking in a pub], в якому йдеться саме про споживання алкогольних напоїв у традиційному публічному закладі — в пабі. Інакшим є зміст такої ФО: *drinking in the last chance saloon*. На перший погляд, йдеться про випивку у останньому пабі, який ось-ось закриється. Але дефінітивна стаття словника пояснює метафоричний зміст цієї ідіоми [having been allowed one final opportunity to improve or get smth right], насправді йдеться про останній шанс, що надається актантові, щоб виправити якусь помилку. Мається на увазі, що більше не залишається можливості це зробити, бо решта «барів вже зачинені». Тут доречно навести міркування А. Загнітка про явище «культурами, міжрівневого поняття... для якого характерним є маркування конотативним смислом, який доступний тільки в разі вільного володіння мовою та розумінням культури народу» (Загнітко, 2020: 396).

Українська картина світу містить лише чотири ФО, що ґрунтуються на обрядових традиціях. Вище йшлося про ФО *на коня*, та *полоскати повивач*. Окрім них реєструємо також ФО *обмолотини попиту* [святково відзначити закінчення молотьби], а також *випити мирову* [миритися, випиваючи спиртне з цього приводу].

Як бачимо, буденні практики трудового і побутового життя народу потрапляють у фокус тієї чи іншої компоненти фразеологічної карти-

ни світу і залишаються в ній навіть тоді, коли самі практики такого життя докорінно змінилися.

Висновки. Завершуючи дослідження семантичної групи «споживання алкоголю» в англійській і українській картинах світу, зробимо кілька висновків.

Лінгвокогнітивний аспект виконаного аналізу уможливив виокремлення предметно-логічної схеми фразеологічних одиниць відповідної семантики. Перша схема, із числа тих, що вербалізується у нашій вибірці, є такою: АГЕНС СПОЖИВАЄ ЩОСЬ ЯКИМОСЬ ЧИНОМ. Вона найширше представлена у матеріалі. В ній експлікується компонент СПОЖИВАЄ ЩОСЬ — випиває алкогольні напої, що супроводжується негативним оцінним забарвленням (експліцитним в самій ФО чи імпліцитним в дефініції). Компонент ЯКИМОСЬ ЧИНОМ уточнюється переважно в тлумаченні відповідних ФО (частіше за все це акцентуація надлишкового споживання алкоголю). Компонент АГЕНС дуже скупомінується у ФО, у разі його експлікації згадуються соматизми *горло*, *elbow* та одиниці вестильної лексики *галстук*, *комір*.

Предметно-логічна схема АГЕНС СПОНУКАЄ ПАЦІЄНСА ВЖИТИ ЩОСЬ вербалізується у дуже вузькому діапазоні ФО, які позначають дію *напоїти когось*, *перепити когось*.

Предметно-логічна схема АГЕНС ПЕРЕБУВАЄ У ЯКОМУСЬ ПСИХОФІЗИЧНОМУ СТАНІ (внаслідок споживання ЧОГОСЬ) широко вживається у дослідженому матеріалі. Вона передає фразеологічними виразами стан сп'яніння. При цьому вибірка продемонструвала актуалізацію контейнерної метафори *OUT OF your head, scull* для вербалізації зниження інтелектуального потенціалу агенса у стані сп'яніння. Фразеологізми експлікують також неадекватну фізичну поведінку агенса (його хитку ходу, падіння під стіл).

Лінгвокультурологічний аспект виконаного дослідження виявив схожі і відмінні особливості практики споживання алкогольних напоїв представниками двох неспоріднених етносів: англійського й українського. Це уможливило ретроспективно хронологічний вимір вивчення певного фрагменту двох картин світу — англійської й української.

Список літератури

Загнітко А. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця : Твори, 2020. 920 с.
Карабан В. І. Прагматика у мовознавстві. Синтаксис, семантика і прагматика мовних одиниць. Київ : НМКВО, 1992. С. 64–69.

- Колесник О. С. Міфологічний простір крізь призму мови і культури : монографія. Чернігів : РВВ ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка, 2011. 312 с.
- Кочерган М. М. Загальне мовознавство. К. : Видавничий центр «Академія», 1999. 288 с.
- Левицький В. В. Роль категоріальної семантики у забезпеченні функціонування номінативних одиниць сучасної англійської мови. *Вісник Житомирського держ. університету імені Івана Франка*. 2004. Вип.17. С 66–70.
- Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація. К. : ВЦ «Академія», 2012. 288 с.
- Приходько Г. І. Оцінка і комунікація. Вінниця : Нова Книга, 2013. 168 с.
- Селіванова О. О. Світ свідомості в мові : монографічне видання. Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.
- Geeraerts D. Cultural models of linguistic standardization. *Cognitive models in language and thought: Ideology metaphors and meanings* / Dirven R., Roslin F., Puts M. (eds.), 2003. P. 25–68.
- Словник фразеологізмів української мови / В. Білоножко, І. Гнатюк, В. Детчук та ін. Федоренко. Київ : Наукова думка, 2003.
- Book of Idioms from A to Z. URL: easypacelearning.com

References

- Zahnitko A. *Suchasnyi linhvistychnyi slovnyk*. Vinnytsia : TVORY, 2020. 920 s.
- Karaban V. I. *Prahmalohiia u movoznavstvi*. Syntaksys, semantyka i prahmatyka movnykh odynts. Kyiv : NMKVO, 1992. S. 64–69.
- Kolesnyk O. S. *Mifolohichniy prostir kriz pryzmu movy i kultury : Monohrafiia*. Chernihiv: RVV ChNPU imeni T. H. Shevchenka, 2011. 312 s.
- Kocherhan M. M. *Zahalne movoznavstvo*. K. : Vydavnychyi tsentr «Akademii», 1999. 288 s.
- Levytskyi V. V. *Rol katehorialnoi semantyky u zabezpechenni funktsionuvannia nominativnykh odynts suchasnoi anhliiskoi movy*. Visnyk Zhytomyrskoho derzh. universytetu imeni Ivana Franka. 2004. Vyp.17. S. 66–70.
- Manakin V. M. *Mova i mizhkulturna komunikatsiia*. : VTs «Akademii», 2012. 288 s.
- Prykhodko H. I. *Otsinka i komunikatsiia*. Vinnytsia : Nova Knyha, 2013. 168 s.
- Selivanova O. O. *Svit svidomosti v movi*. Monohrafichne vydannia. Cherkasy : Yu.Chabanenko, 2012. 488 s.
- Geeraerts D. Cultural models of linguistic standardization. *Cognitive models in language and thought: Ideology metaphors and meanings*. Dirven R., Roslin F., Puts M. (eds.), 2003. P. 25–68.
- Slovnyk frazeolohizmiv ukrainskoi movy* / V. Bilonozhko, I. Hnatiuk, V. Detchuk, N. Nerovnia, T. Fedorenko. Kyiv: Naukova dumka, 2003.
- Book of Idioms from A to Z*. URL:easypacelearning.com

Стаття надійшла до редакції 06.05.2023 року